

คำวินิจฉัยของ นายนพดล เสงเจริญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๕ - ๕๐/๒๕๔๘

วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘

เรื่อง ศาลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นางทัศนีย์ ศิริชัย และนายคณธนะ ศิริชัย) ในคดีหมายเลขดำที่ ๒๔๖/๒๕๔๕ และ ๒๔๗/๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ส่งคำโต้แย้งของจำเลย ได้แก่ นางทัศนีย์ ศิริชัย และนายคณธนะ ศิริชัย รวมสองคำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๔) มาตรา ๕๕ และมาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๕๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องทั้งสองคำร้องสรุปได้ดังนี้

๑. บริษัทบริหารสินทรัพย์ พาลาก จำกัด ได้เป็นโจทก์ฟ้องนางทัศนีย์ ศิริชัย และนายคณธนะ ศิริชัย เป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ว่าจำเลยทั้งสองได้ทำสัญญากู้เงินกับธนาคาร ดีบีเอส ไทยท努 จำกัด (มหาชน) สาขาหัวหิน เป็นเงินจำนวน ๑,๕๑๒,๕๓๘.๘๒ บาท และจำนวน ๘๒๐,๕๘๓.๕๕ บาท ตามลำดับ หลังจากกู้เงินไปแล้ว จำเลยทั้งสองได้ผ่อนชำระเงินต้นและดอกเบี้ยเพียงบางส่วน ต่อมาโจทก์ได้เข้ารับโอนสินทรัพย์อันเป็นสิทธิเรียกร้องจากธนาคาร ดีบีเอส ไทยท努 จำกัด (มหาชน) สาขาหัวหิน ซึ่งเป็นสถาบันการเงินตามพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อโจทก์ได้รับโอนสิทธิเรียกร้องจากธนาคาร ดีบีเอส ไทยท努 จำกัด (มหาชน) สาขาหัวหินแล้ว โจทก์ได้ติดตามทวงถามให้จำเลยทั้งสองชำระหนี้ตามสัญญาที่ค้างแต่จำเลยทั้งสองเพิกเฉย โจทก์จึงฟ้องจำเลยทั้งสองเพื่อบังคับให้ชำระหนี้ จำนวน ๒,๒๒๕,๑๒๒.๓๗ บาท และจำนวน ๘๖๖,๑๕๘.๘๕ บาท พร้อมดอกเบี้ย

๒. จำเลยทั้งสองยื่นคำร้องโต้แย้งว่า พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ เนื่องจากพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทยฯ มาตรา ๓๐ วรรคแรก ให้ความคุ้มครองแก่ลูกหนี้คือยคุณภาพของสถาบันการเงินของรัฐไม่ว่าจะมี

หลักทรัพย์ค้ำประกันหนี้ เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล และจะมีหนี้ร่วมกันในแต่ละสถาบันการเงินเกินกว่าห้าล้านบาทขึ้นไปหรือไม่ แต่มาตรา ๓๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทยฯ ดังกล่าว กลับให้ดุลยพินิจแก่การบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) ที่จะให้ความคุ้มครองลูกหนี้โดยคุณภาพของสถาบันการเงินเอกชนเฉพาะที่เป็นนิติบุคคล ที่มีหลักประกัน และหนี้ที่มีมูลค่าทางบัญชีเกินห้าล้านบาทเท่านั้น ทำให้ประชาชนที่เป็นลูกหนี้ของสถาบันการเงินรัฐและสถาบันการเงินเอกชนได้รับสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่เท่าเทียมกันเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุสถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม นอกจากนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๔) มาตรา ๕๕ และมาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๕๐ จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ เนื่องจากในช่วงเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ทำให้จำเลยกลายเป็นพันวิสัยที่จะชำระหนี้ได้ จำเลยได้รับความคุ้มครองไม่ตกเป็นผู้ผิคนัดและมีสิทธิได้รับการพักหนี้ชั่วคราว จนกว่าวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจจบสิ้น หรือค่าเงินบาทกลับมาอยู่ที่จำนวน ๒๕ บาทต่อ ๑ เหรียญสหรัฐ

๓. ศาลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์พิจารณาคำร้องของจำเลยทั้งสองคำร้องแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ประเด็นว่า พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๔) มาตรา ๕๕ และมาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๕๐ จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องทั้งสองคำร้องมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นประเด็นเดียวกัน จึงให้รวมพิจารณาเข้าด้วยกัน

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่าจะรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ได้หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางราชการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่คู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติของพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๔) มาตรา ๕๕ และมาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๘๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ โดยศาลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ส่งความเห็นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ จึงมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

พิจารณาประเด็นตามคำร้องแล้วเห็นว่า ผู้ร้องไม่บรรยายรายละเอียดเหตุผลสนับสนุนให้ชัดเจนว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๔) มาตรา ๕๕ และมาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๘๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๓ อย่างไรและเพราะเหตุใด ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๖ (๔) ที่กำหนดให้คำร้องต้องมีรายการคำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไร พร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดเจน ผู้ร้องบรรยายเหตุผลเฉพาะพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๔) มาตรา ๕๕ และมาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๘๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ เท่านั้น และโดยที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๓๘-๓๕/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓ วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติทั่วไปที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครอง โดยเฉพาะคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ เป็นหลักการทั่วไป

ที่หน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ของรัฐจะต้องถือปฏิบัติ และมาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติที่รับรองในการที่บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และเป็นบทบัญญัติที่ให้หลักประกันสิทธิของบุคคลในการใช้สิทธิทางศาล เมื่อถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรอง จึงไม่อาจอ้างหรือโต้แย้งว่าบทบัญญัติใดของกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ได้ รวมทั้งได้มีคำวินิจฉัยที่ ๘๖/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ วินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และได้มีคำวินิจฉัยที่ ๘๗/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ แล้ว และเนื่องจากไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยดังกล่าว จึงมีประเด็นตามคำร้องทั้งสองที่จะต้องพิจารณาดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ประเด็นที่สอง พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ประเด็นที่สาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๔) และมาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๘๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ประเด็นที่สี่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้ กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การตีบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการตีบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔

มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “ให้สถาบันการเงินหรือบรรษัทบริหารสินทรัพย์ที่มีกองทุนฟื้นฟูหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจแห่งใดแห่งหนึ่งหรือรวมกันเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว โอนสินทรัพย์ที่จัดเป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ ทั้งหมดให้แก่ บสท. ภายในเวลาที่ บสท. กำหนด

สินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่ต้องโอนตามวรรคหนึ่ง ได้แก่สินทรัพย์ดังต่อไปนี้

- (๑) สินทรัพย์จัดชั้นสูญ
- (๒) สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ
- (๓) สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย
- (๔) สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน

สินทรัพย์ด้อยคุณภาพตาม (๑) และ (๒) คณะกรรมการบริหารโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จะกำหนดให้โอนมาแต่เฉพาะสินทรัพย์ที่มีเจ้าหนี้เกินหนึ่งรายก็ได้ แต่สถาบันการเงินหรือบริษัท บริหารสินทรัพย์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้หรือผู้รับโอนหนี้จากสถาบันการเงิน แล้วแต่กรณี ต้องรายงาน การดำเนินการเกี่ยวกับสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่เหลือให้ บสท. ทราบตามเวลาที่ บสท. กำหนด และ บสท. จะสั่งให้สถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ดังกล่าวโอนสินทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือ บางรายให้แก่ บสท. เมื่อใดก็ได้

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรจะกำหนดให้สถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ ตามวรรคหนึ่งโอนสินทรัพย์ตาม (๓) และ (๔) เฉพาะบางส่วน และโอนสินทรัพย์จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ เฉพาะรายให้แก่ บสท. ก็ได้

สินทรัพย์ด้อยคุณภาพตาม (๑) ที่โอนมา หากเป็นสินทรัพย์จัดชั้นสูญที่ตัดออกจากบัญชีแล้ว หรือที่ไม่มีทรัพย์สินเป็นหลักประกัน ให้ถือว่าไม่มีมูลค่า และให้ บสท. ตรวจสอบการดำเนินการของ สถาบันการเงินที่โอนสินทรัพย์เช่นว่านั้นว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ ของสถาบันการเงินนั้นหรือของธนาคารแห่งประเทศไทยหรือไม่ เพื่อรายงานให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ดำเนินคดีต่อผู้รับผิดชอบต่อไป

สินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่ต้องโอนมาตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงสินทรัพย์ที่มีการฟ้องคดี อยู่ในศาล โดยศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาคดี โดยให้ศาลสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ เว้นแต่ บสท. จะยื่นคำร้องขอ เป็นอย่างอื่น แต่ไม่รวมถึงสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่ถูกหนี้ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวหรือเด็ดขาด หรือให้ความเห็นชอบแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แล้ว

สินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่ลูกหนี้ถูกศาลล้มละลายสั่งฟื้นฟูกิจการแต่ยังไม่ได้ให้ความเห็นชอบ แผนฟื้นฟูกิจการนั้น ถ้าลูกหนี้และผู้ทำแผนฟื้นฟูกิจการร่วมกันร้องขอโดยมีเหตุอันสมควร ศาลจะสั่ง ให้ดำเนินการฟื้นฟูกิจการต่อไปโดยไม่สั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความก็ได้ แต่ต้องยื่นคำร้อง ขอเสียภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

คดีที่ศาลสั่งจำหน่ายออกจากสารบบความตามวรรคหก ถ้าอายุความฟ้องร้องยังเหลืออยู่ไม่ถึงห้าปี นับแต่วันจำหน่ายคดี ให้ขยายอายุความออกไปเป็นห้าปีนับแต่วันที่ศาลสั่งจำหน่ายคดี”

พิจารณาแล้วเห็นว่า

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติที่มีหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และกำหนดเงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพว่าจะต้องเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้โดยชอบเขตเนื้อหาของกฎหมาย จะต้องออกเท่าที่จำเป็น ซึ่งหมายความว่า บทบัญญัติของกฎหมายใด ๆ ที่องค์กรนิติบัญญัติจะตราขึ้นจะต้องมีความจำเป็นต่อการดำเนินการ เพื่อช่วยให้อัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุผล และจะต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญได้รับรอง นอกจากนี้ บทบัญญัติที่ตราขึ้นจะต้องพอสมควรแก่เหตุในความหมายอย่างแคบ โดยต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างประโยชน์ที่มหาชนจะได้รับกับประโยชน์ที่เอกชนจะต้องสูญเสียไป รวมทั้งต้องเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยรับรองหลักความเสมอภาคว่า บุคคลทุกคนย่อมมีความเสมอภาคในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติซึ่งมีหลักการในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งหมายความว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ บุคคลผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ย่อมมีสิทธิใช้สอยหรือจำหน่ายทรัพย์สินของตน และได้มาซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิยึดถือไว้และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น โดยมีขอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นหลักสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในทรัพย์สินที่จะต้องได้รับความคุ้มครอง อย่างไรก็ตาม มีข้อความตอนท้ายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” หมายความว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมถูกจำกัดได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ตราขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง ทำให้ลูกหนี้ของสถาบันการเงินไม่สามารถชำระสินเชื่อที่ตนมีกับสถาบันการเงินได้ และสินเชื่อเหล่านี้ได้กลายเป็นสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้แก่สถาบันการเงินเป็นจำนวนมาก หากปล่อยเวลาให้เนิ่นช้าต่อไป ก็จะทำให้เกิดปัญหาต่อสถาบันการเงินอย่างรุนแรงและจะกระทบต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจต่อไปได้ สมควรที่จะเร่งแก้ไขปัญหารักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจึงได้จัดตั้งบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยฯ ดังกล่าว โดยให้เป็นหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่แก้ไขปัญหาค่าชำระหนี้ของลูกหนี้ของสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนให้เสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็ว ด้วยการรับโอนสินทรัพย์ที่จัดเป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพมาจากสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์ของเอกชนเพื่อนำมาบริหารจัดการ ทั้งนี้ จะต้องพยายามให้ลูกหนี้ซึ่งรับโอนมา อยู่ในฐานะที่สามารถชำระหนี้ที่ค้างชำระได้ และให้ลูกหนี้นั้นสามารถดำเนินกิจการของตนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้หมดสิ้นลงหรือเหลือน้อยที่สุด อันจะเป็นการสร้างเสถียรภาพให้แก่เศรษฐกิจและระบบสถาบันการเงินของประเทศโดยรวม

สำหรับมาตรา ๓๐ แห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้สถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ซึ่งมีกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือรวมกันเป็นผู้ถือหุ้นร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว โอนสินทรัพย์ที่จัดเป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ทั้งหมดให้แก่ บสท. ภายในวันที่ บสท. กำหนดและสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่ต้องโอนดังกล่าว ได้แก่ (๑) สินทรัพย์จัดชั้นสูญ (๒) สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ (๓) สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย (๔) สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน ทั้งนี้ แนวคิดในเรื่องการแก้ไขปัญหาลูกหนี้ด้อยคุณภาพตามมาตรา ๓๐ ดังกล่าว จะมุ่งเน้นไปที่สถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ของรัฐเป็นหลัก ข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย มาตรา ๓๐ วรรคแรก ให้ความคุ้มครองแก่ลูกหนี้ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินของรัฐ ไม่ว่าจะมีส่วนหลักทรัพย์ค้ำประกันหนี้ จะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล และจะมีหนี้ร่วมกันในแต่ละสถาบันการเงินเกินกว่าห้าล้านบาทหรือไม่ แต่มาตรา ๓๑ แห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยฯ ดังกล่าว กลับให้ดุลยพินิจแก่ บสท. ที่จะให้ความคุ้มครองลูกหนี้ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินเอกชนเฉพาะ

ที่เป็นนิติบุคคล ที่มีหลักประกัน และหนี้ที่มีมูลค่าทางบัญชีเกินห้าล้านบาท นั้น เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทยฯ มีเจตนารมณ์ที่แตกต่างกัน โดยมาตรา ๓๐ มีเจตนารมณ์ที่จะดำเนินการกับสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ของรัฐ ส่วนมาตรา ๓๑ มีเจตนารมณ์ที่จะดำเนินการกับสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์อื่นนอกจากสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ของรัฐที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐ ซึ่งสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ของรัฐตามมาตรา ๓๐ จะมีอัตราเสี่ยงและต้นทุนในการดำเนินการน้อยกว่าสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ของเอกชน ตามมาตรา ๓๑ จึงไม่จำเป็นต้องเป็นสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่ต้องมีทรัพย์สินเป็นหลักประกัน หรือเป็นสินทรัพย์ที่มีลูกหนี้เป็นนิติบุคคลหรือมูลค่าของสินทรัพย์ด้วยคุณภาพเป็นจำนวนตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป นอกจากนี้ บทบัญญัติมาตรา ๓๐ แห่งพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ มิได้จำกัดสิทธิของผู้ร้อง เพราะเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ของรัฐ จึงไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิของผู้ร้อง เนื่องจากสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ของเอกชนที่ผู้ร้องเป็นลูกหนี้ยังสามารถโอนสินทรัพย์ให้แก่ บสท. ได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทยฯ รวมทั้งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อช่วยเหลือสถาบันการเงินที่เป็นของรัฐที่มีสินทรัพย์ด้วยคุณภาพเท่าที่จำเป็น และมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

ส่วนการกระทำที่จะถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมนั้น ก็คือ การปฏิบัติต่อสิ่งๆ ที่เหมือนกันด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน บทบัญญัติมาตรา ๓๐ แห่งพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทยฯ มิได้มุ่งรับโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่เป็นของเอกชน แต่เป็นบทบัญญัติที่มีหลักการรับโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงินของรัฐมาบริหารเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมหรือเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์มหาชน ส่วนการรับโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของเอกชนบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑ กรณีจึงไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมที่ขัดหรือแย้งต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งคุ้มครองประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ

สำหรับผู้ร้องยังคงมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของตน และมีสิทธิใช้สอยหรือจำหน่ายทรัพย์สิน และได้มาซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น ตลอดจนมีสิทธิติดตามเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคล

ผู้ไม่มีสิทธิยึดถือไว้และมีสิทธิขังขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมาตรา ๓๐ แห่งพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทยฯ มิได้จำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน หรือจำกัดสิทธิในการสืบมรดกของผู้ร้อง อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ตามที่ผู้ร้อง กล่าวอ้างแต่ประการใด

ดังนั้น พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๓๐ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘

ประเด็นที่สอง พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๓๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๕๔

มาตรา ๓๑ บัญญัติว่า “บสท. จะรับโอนสินทรัพย์จากสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์อื่น นอกจากที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐ ก็ได้ แต่ต้องเป็นสินทรัพย์ที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) ที่มีอยู่ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ เฉพาะที่มีทรัพย์สินเป็นหลักประกันการชำระหนี้

(๒) เป็นสินทรัพย์ที่มีลูกหนี้เป็นนิติบุคคลและมีเจ้าหนี้เป็นสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ตั้งแต่สองรายขึ้นไป ไม่ว่าจะมิบุคคลธรรมดาเป็นลูกหนี้ในฐานะผู้ค้าประกันด้วยหรือไม่ก็ตาม

(๓) มูลค่าของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามบัญชีของทุกสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์ รวมกันสำหรับลูกหนี้แต่ละรายเป็นจำนวนเงินตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป และ

(๔) สินทรัพย์ด้อยคุณภาพนั้นยังมิได้มีความตกลงเป็นหนังสือปรับโครงสร้างหนี้ใหม่ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ และมีได้เป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่ลูกหนี้ถูกศาลมีคำสั่ง ให้ความเห็นชอบแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลายแล้วก่อนวันที่พระราชกำหนดนี้ ใช้บังคับ

ในการรับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจะกำหนดให้รับโอนเฉพาะสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง (๑) หรือ (๒) หรือสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง (๓) และ (๔) ซึ่งเปลี่ยนไปเป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง (๑) หรือ (๒) ในวันหรือก่อนวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับก็ได้”

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๓๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นเรื่องการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่เป็นของเอกชนให้แก่ บสท. ซึ่ง บสท. มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ของรัฐเป็นหลัก ไม่ได้มุ่งที่จะแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่เป็นของเอกชน แต่เอกชนอาจโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยบริหารจัดการได้ โดยต้องเป็นไปตามเงื่อนไขตามมาตรา ๓๑ (๑) (๒) (๓) และ (๔) แห่งพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทยฯ ดังกล่าว เหตุที่ต้องกำหนดเงื่อนไขไว้เช่นนี้ เนื่องจากการที่จะโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพซึ่งเป็นสินทรัพย์ของเอกชนมาเป็นของรัฐนั้น เป็นการกระทบถึงสิทธิของเอกชน จึงต้องให้เอกชนให้ความยินยอมหรือตกลงด้วย รัฐไม่สามารถกำหนดให้สถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ของเอกชนโอนสินทรัพย์ให้แก่ บสท. ทุกราย ซึ่งการแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์เอกชนนี้จะกระทำเฉพาะกรณีที่เป็นและเหมาะสมเท่านั้น เพื่อให้รัฐมีต้นทุนในการดำเนินการให้น้อยที่สุด และก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทยฯ มาตรา ๓๑ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ใช้บังคับกับสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ของเอกชนเป็นการทั่วไป เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมหรือเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์มหาชน อีกทั้งมิใช่บทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นบทบังคับ แต่เป็นบทบัญญัติที่อาศัยหลักความยินยอมหรือความสมัครใจซึ่งมีผลใช้บังคับกับเอกชนเท่าที่จำเป็น และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ แต่อย่างใด

นอกจากนี้ สินทรัพย์ด้วยคุณภาพของเอกชนที่ บสท. มิได้รับโอนมาบริหารจัดการสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของเอกชนดังกล่าว ก็ยังเป็นสิทธิของเอกชนหรือของผู้ร้องที่จะใช้สอยหรือจำหน่ายทรัพย์สินของตน ตลอดจนมีสิทธิที่จะติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิยึดถือไว้ บทบัญญัติมาตรา ๓๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มิได้มีข้อจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินหรือสิทธิในการสืบมรดกของบุคคลอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่ประการใด

ดังนั้น พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๑ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

ประเด็นที่สาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๔) และมาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๕๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ หรือไม่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๔ บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑ บัญญัติว่า “ในประมวลกฎหมายนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

ฯลฯ

(๒) “คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่เสนอคำฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้รับรองคุ้มครอง บังคับตามหรือเพื่อการใช้ซึ่งสิทธิหรือหน้าที่

(๓) “คำฟ้อง” หมายความว่า กระบวนพิจารณาใด ๆ ที่โจทก์ได้เสนอข้อหาต่อศาลไม่ว่าจะได้เสนอด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ ไม่ว่าจะได้เสนอต่อศาลชั้นต้น หรือชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ไม่ว่าจะเสนอในขณะที่เริ่มคดีโดยคำฟ้องหรือคำร้องขอหรือเสนอในภายหลังโดยคำฟ้องเพิ่มเติมหรือแก้ไขหรือฟ้องแย้ง หรือโดยสอดเข้ามาในคดีไม่ว่าด้วยสมัครใจหรือถูกบังคับ หรือโดยมีคำขอให้พิจารณาใหม่

ฯลฯ

(๔) “กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ อันเกี่ยวข้องกับคดีซึ่งได้กระทำไปโดยคู่ความในคดีนั้น หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งของศาล ไม่ว่าจะการนั้นจะเป็นโดยคู่ความฝ่ายใดทำต่อศาล หรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือศาลทำต่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย และรวมถึงการส่งคำคู่ความและเอกสารอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้

ฯลฯ”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๕๐

มาตรา ๒๗๑ บัญญัติว่า “ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น”

....ฯลฯ....

มาตรา ๒๕๐ บัญญัติว่า “เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินอย่างใดของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามไม่ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอื่นยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นซ้ำอีก แต่ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเช่นว่านี้ มีอำนาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ตนเข้าเฉลี่ยในทรัพย์สิน หรือเงินที่ขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้นได้ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ไม่ว่าในกรณีใดๆ ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำขอเช่นว่ามานี้ เว้นแต่ศาลเห็นว่าผู้ยื่นคำขอไม่สามารถเอาชำระได้จากทรัพย์สินอื่น ๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยภาษีอากรในอันที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อชำระค่าภาษีอากรค้าง ให้มีสิทธิขอเฉลี่ยในทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานดังกล่าวได้ยึดหรืออายัดไว้ก่อนแล้วเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษตามความในวรรคหนึ่ง แต่ถ้าเจ้าพนักงานมิได้ยึดหรืออายัดไว้ก่อน ให้ขอเฉลี่ยได้ภายในบังคับของบทบัญญัติวรรคสอง

ในกรณีที่ยึดทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น คำขอเช่นว่านี้ให้ยื่นก่อนสิ้นระยะเวลาสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้น

ในกรณีที่อายัดทรัพย์สิน ให้ยื่นคำขอเสียก่อนสิ้นระยะเวลาสิบสี่วันนับแต่วันชำระเงินหรือส่งทรัพย์สินตามที่อายัดไว้

ในกรณียึดเงิน ให้ยื่นคำขอเสียก่อนสิ้นระยะเวลาสิบสี่วันนับแต่วันยึด

เมื่อได้ส่งสำเนาคำขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการจ่ายเงินหรือทรัพย์สินตามคำบังคับไว้จนกว่าศาลจะได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อศาลได้มีคำสั่งประการใดและส่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบแล้ว ก็ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปฏิบัติไปตามคำสั่งเช่นว่านั้น

ในกรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้ยึดสิทธิในการบังคับคดี หรือเพิกเฉยไม่ดำเนินการบังคับคดีภายในเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด ผู้ขอเฉลี่ยหรือผู้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๕๗ หรือตามมาตรา ๒๕๘ มีสิทธิขอให้ดำเนินการบังคับคดีต่อไป

คำสั่งอนุญาตของศาลตามวรรคแปดให้เป็นที่สุด”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ บัญญัติถึงหลักการทั่วไปในการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยรัฐจะไปละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นไม่ได้ แต่ถ้ามีการละเมิดรัฐต้องทำให้การละเมิดนั้นหมดไป

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๓) เป็นบทบัญญัติทั่วไปที่ว่าด้วย บทนิยามโดยได้นิยามคำว่า “คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่เสนอคำฟ้องต่อศาล เพื่อขอให้รับรอง คู่ครอง บังคับตามหรือเพื่อการใช้ซึ่งสิทธิหรือหน้าที่ “คำฟ้อง” หมายความว่า กระบวนพิจารณาใด ๆ ที่โจทก์ได้เสนอข้อหาต่อศาลไม่ว่าจะได้เสนอด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ ไม่ว่าจะได้เสนอต่อศาลชั้นต้น หรือชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ไม่ว่าจะได้เสนอในขณะที่เริ่มคดีโดยคำฟ้อง หรือคำร้องขอหรือเสนอในภายหลังโดยคำฟ้องเพิ่มเติมหรือแก้ไขหรือฟ้องแย้งหรือโดยสอดเข้ามาในคดี ไม่ว่าด้วยสมัครใจ หรือถูกบังคับ หรือโดยมีคำขอให้พิจารณาใหม่ และ คำว่า “กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้อันเกี่ยวกับคดีซึ่งได้กระทำไป โดยคู่ความในคดีนั้นหรือโดยศาล หรือตามคำสั่งของศาลไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่ความฝ่ายใดทำต่อศาล หรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือศาลทำต่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย และรวมถึงการส่งคำคู่ความ และเอกสารอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งคำนิยามดังกล่าวเป็นการกำหนดความหมาย ให้ชัดเจนว่า คำว่า “คดี” “คำฟ้อง” และ “กระบวนพิจารณา” มีความหมายอย่างไร เพื่อนำไปใช้ควบคู่กับ บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวถึงคำนิยามนี้ โดยไม่จำเป็นต้อง นำความหมายเชิงเนื้อหาของคำนิยามไปเขียนลงในมาตราทุกแห่งให้ฟุ่มเฟือย และเป็นการแสดงเจตนา ที่จะจำกัดขอบเขตการตีความตามความหมายสามัญทั่วไปหรือป้องกันมิให้นำคำนิยามที่ปรากฏจากกฎหมายอื่น มาใช้ในการตีความตามกฎหมายนี้

ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๕๐ เป็นกฎหมาย วิธีสบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โจทก์ ขอให้ศาลใช้บังคับแก่คดีตามคำขอของโจทก์ และบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับ กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ซึ่งต้องพิจารณาควบคู่กับคำนิยามคำว่า “คดี” และ “กระบวนพิจารณา” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) และ (๓)

พิจารณาคำฟ้องของโจทก์แล้ว เห็นว่า ตามคำฟ้องโจทก์ขอให้ศาลออกหมายเรียกตัวจำเลย มาพิจารณาพิพากษาและบังคับจำเลยตามคำขอ โดยโจทก์ขอให้ศาลบังคับให้จำเลยทั้งสองชำระเงินแก่โจทก์ พร้อมดอกเบี้ย ซึ่งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ชี้ขาดคดีต้องตัดสินตามข้อหาในคำฟ้องของโจทก์ ตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “คำพิพากษาหรือ คำสั่งของศาลที่ชี้ขาดคดีต้องตัดสินตามข้อหาในคำฟ้องทุกข้อ....” ในการบังคับจำเลยตามคำพิพากษา

หรือคำสั่งของศาล จะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๕๐ ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งโจทก์ขอให้ศาลพิจารณาและพิพากษาบังคับจำเลยตามคำขอของโจทก์ท้ายคำฟ้อง โดยศาลมีดุลยพินิจในการพิจารณาพิพากษาว่า จำเลยจะต้องรับผิดชอบชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ยให้แก่โจทก์หรือไม่ และหากจำเลยไม่ชำระหนี้หรือชำระไม่ครบถ้วน โจทก์ชอบที่จะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งบังคับให้นำทรัพย์สินของจำเลยมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์ตามคำฟ้องและคำขอของโจทก์ได้ ซึ่งจำเลยได้โต้แย้งว่า ในช่วงวิกฤติทางเศรษฐกิจจำเลยได้รับความคุ้มครองไม่ถือว่าผิดนัดชำระหนี้ จำเลยมีสิทธิได้รับการพักหนี้และหลุดพ้นจากการชำระหนี้ชั่วคราว นั้น มีประเด็นว่า จำเลยจะต้องชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ยให้กับโจทก์หรือไม่ ซึ่งการบังคับให้จำเลยชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๕๐ ว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าว เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โจทก์ขอให้ศาลใช้บังคับแก่คดี และเป็นประเด็นที่โจทก์ขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาให้เป็นไปตามคำฟ้องของโจทก์ ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ที่บัญญัติ เพียงว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด” ซึ่งหมายความว่า บทบัญญัติของกฎหมายทุกมาตราที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี มิได้มีเจตนารมณ์ที่จะให้ยกเว้นบทบัญญัติในส่วนของการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าต้องรอให้มีคำพิพากษาของศาลแพ่งเสียก่อน จึงจะถือได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีแต่อย่างใด นอกจากนี้ตามคำฟ้องของโจทก์ไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิของจำเลยที่จะนำพยานหลักฐานต่าง ๆ มาพิสูจน์หักล้างคำฟ้องของโจทก์ได้ และเมื่อศาลพิจารณาและมีคำพิพากษาแล้ว หากจำเลยไม่พอใจในคำพิพากษาของศาล ก็สามารถยื่นอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาของศาลได้ ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยอุทธรณ์และฎีกา เว้นแต่อุทธรณ์หรือฎีกานั้น ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือต้องห้ามตามกฎหมายอื่น บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๔) และมาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๕๐ มิได้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของจำเลย อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ แต่ประการใด อีกทั้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวใช้บังคับกับบุคคลทุกคนที่น่าคดีขึ้นสู่ศาลโดยเสมอภาคกันโดยโจทก์และจำเลยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันในฐานะเจ้าหนี้และลูกหนี้ และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมแก่

กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ฯลฯ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ ส่วนข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่าวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นเหตุสุดวิสัยที่ทำให้จำเลยผิดนัดในการชำระหนี้เป็นประเด็นที่ศาลจะพิจารณาวินิจฉัย ไม่อยู่ในอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวมิได้มีข้อความใดในมาตราใดที่มีลักษณะเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องหรือทำให้ผู้ร้องเสียเปรียบในเชิงคดีหรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมแก่คู่ความฝ่ายใดในคดี ผู้ร้องสามารถต่อสู้คดีปฏิเสธข้อเท็จจริงตามคำฟ้องว่ามิได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายได้ ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมที่จะเป็นผู้วินิจฉัย ซึ่งขาดจากนี้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมิได้มีข้อความจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินหรือสิทธิในการสืบมรดกของบุคคลอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่ประการใด

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๔) และมาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๘๐ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘

ประเด็นที่สี่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๕๕ บัญญัติว่า “เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใด ตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลที่ต้องการใช้สิทธิทางศาล เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ตามกฎหมายแพ่ง เพื่อให้ศาลเป็นผู้พิจารณาพิพากษาหรือชี้ขาดข้อพิพาท เมื่อจำเลยมิได้ชำระหนี้ให้แก่โจทก์ โจทก์จึงมาใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้จำเลยชำระหนี้ที่จำเลยและโจทก์มีนิติสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งเป็นการใช้สิทธิฟ้องคดีตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ ประกอบกับ มาตรา ๑ (๓) มิได้เป็นการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือมีผลเป็นการลิดรอนการใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ แต่ประการใด นอกจากนี้

บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว เป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับกับบุคคลที่จะเสนอคำฟ้องต่อศาล เพื่อให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดีเป็นการทั่วไป และมีได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง อีกทั้งมิได้เป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยในทรัพย์สินหรือสิทธิ ในการสืบมรดกอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ แต่ประการใด เพราะก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา จำเลยยังมีสิทธิ จำหน่าย จ่าย โอน ทรัพย์สินของตนได้ ทรัพย์สิน ของจำเลยยังไม่อยู่ภายใต้การบังคับชำระหนี้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบชำระหนี้แก่โจทก์ และได้มีการบังคับชำระหนี้แล้ว ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ จึงไม่ขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ แต่ประการใด

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ พระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และ มาตรา ๔๘ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๒) (๓) (๔) และมาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๒๘๐ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๘ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

นายพอล เสงเจริญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ